

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Casvum Conscientiæ

Continens Praxim exactissimam De Censvris Ecclesiasticis, Aliisque
Poenis, & Canonicis impedimentis, in Septem Libros distributus ...

Sayer, Gregory

Venetiis, 1627

vij. De lege, altera causa efficiente excommunicationis, & neceßarijs, vt
eam valide ferat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13883

prij iudicis; potest quis extra territorium iudicare subditum alterius, d. c. Nullus primas. 9. q. 2. fortius potest iudicare subditum proprium ex iudicis territorij consensu & voluntate.

Secunda est. Quando excommunicaret pro delictis notorijs, potest enim praelatus in notorijs sine cause cognitione procedere, etiam extra territorium cum notoria cause cognitionem non exigant. arg. c. cū sit. §. fin. & c. peruenit. de appel. & c. eidentia. de accusat. & c. Manifesta & c. de manifesta 2. q. 1. Pan. in d. c. Nouit. nu. 3. de offic. legat. Summa confess. tit. 33. q. 53. S. Anton. 3. p. tit. 24. c. 75. Nau. in Man. c. 27. nu. 6. vnde in his & similibus Panor. hanc doctrinam generalem tradit quod ea quæ expeditur sine cause cognitione, & non pro tribunali, extra territorium exerceri possunt, vt beneficia conferre, & causas delegare, & reliqua quæ sunt iurisdictionis voluntariæ, vt l. 2. ff. de offic. proconf. Oldrad. conf. 88. Secus autem in eis, quæ cause cognitionem exigunt, vt excommunicare. arg. l. fin. ff. de offic. praesid. verb. Felin. in c. cum inferior. col. fin. vers. fallit secundo de maior. & obed.

Tertia est ex Anton. & Nau. vbi sup. Quod episcopi expulsi exercere possunt iurisdictionem in aliena diocesi circa suos subditos, saltem in loco viciniore suis episcopatibus, eosque absolueret & excommunicare possunt, vt colligitur ex Clem. Quamuis de foro compet. Et de homine, qui excommunicare possit, & quo in loco, hæc dicta sint.

De lege, altera causa efficiente excommunicationis, & necessarijs vt eam validè ferat. Cap. VII.

S V M M A R I V M.

- 1 A lege ferri potest excommunicatio, & quid nomine legis intelligatur.
- 2 Lex a Papa, aut a Concilio Generali lata oēs fideles ligat
- 3 Lex aliqua vt liget, sufficienter promulgata esse debet: & quæ huius ratio sit.
- 4 Lex vt obliget, recepta esse debet.
- 5 Lex quamuis a nonnullis recipiatur, nisi tamen a maiori parte hominum loci in quo promulgatur, recepta sit, vim obligandi non habet.
- 6 Lex a maiori parte recepta alios omnes obligat.
- 7 Lex semel a maiori parte recepta, si postea vel abrogata, vel suspensa sit, non amplius ligat.
- 8 Lex vt obliget, in proprijs subditos ferentis eam, & de re ad legislatorem spectante, ferri debet.
- 9 Extraneus in territorio legem ferentis delinquens, ratione delicti eius fori esse censetur.
- 10 Subditus extra territorium legis ferentis peccans, quando penam legis incurrat.
- 11 Excommunicatio a lege lata, durat etiam post mortem eam ferentis, & quare.
- 12 Excommunicatio ab homine lata, mortuo ferente cessat.
- 13 Excommunicatio per statutum lata, etiam non procedente monitione, tenet.
- 14 Excoicatio ab homine nisi præmissa monitione ferri dēt
- 15 Excommunicatio lata in participantes cum excommunicato a se, non præmissa monitione, non tenet, & quænam huius ratio sit.
- 16 Excommunicatio a lege lata, etiam sine Scriptura, valet, secus autem si feratur ab homine.
- 17 Statutum fieri potest sine cause cognitione, & die feriata, non autem sententia ab homine lata.
- 18 Excommunicatio per viam statuti lata subditum extra territorium delinquentem non obligat.
- 19 Statutum extra territorium ferentis quare non liget.
- 20 Excommunicatio per viam statuti fieri potest pro futuris delictis non sic ab homine.

21 *Quanam huius differentia ratio sit.*

22 *Excommunicatio generaliter pro futuris culpis. la. ta, & presentes, & futuros ferentis subditos ligat.*

23 *Excommunicatio per Archiepiscopum in Cõcilio Prouinciali lata, eam sunt, quam Suffraganeorum suorum subditos ligat.*

24 *Excommunicatio per viam statuti lata ab Archiepiscopo ab Episcopo relaxari potest, dummodo eius absolutio nõ sit reseruata.*

25 *Absolute ab excommunicatione ab homine lata is solum potest, qui eam tulit, vel eius superior.*

Non solum ab homine, sed etiam a lege excommunicationem, aliasq. censuras ferri posse diximus. Legibus autem notè, tum Papæ, tum aliorum inferiorum Praelatorum, & Conciliorum, & Collegiorum decreta, & constitutiones intelliguntur, ab his. n. omnibus leges & statuta fieri posse certum est cum iurisdictione id est, merum imperium, quæ ad legem ferendam necessaria est, teste Bart. in l. imperium. n. 6. & 8. ff. de iurisd. omn. iud. hi omnes habent. Et quidem Papa leges ferre valet quibus oēs Christianos liget. Sic et Concilia Generalia legitime congregata prout ex iure Pontificio & Conciliorum Decretis manifestum est. Pari modo legati à letere leges ferre valent quibus suæ provincie homines obligent. c. fin. de offic. legat. Idemq. in suos subditos possunt Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi. c. fin. & ibi glos. in verb. statuto episcopi, de constit. li. 6. Quod et de alijs Praelatis, Collegijs, & Capitulis Cathedralibus, & alijs sentiendum est, arg. eorum quæ in c. cum omnes, & c. cum accessissent, de constit. lib. 6. habentur; & latius glos. in c. cum aliquibus, in verb. statutis, de rescript. lib. 6. & in c. constitutionem. verb. statutum de verb. signif. lib. 6. & communis omnium testatur consensus.

2 *Ceterum vt lex aliqua valida sit, & censuræ per eam latæ subditos legislatoris obligent, nonnulla omnino sunt necessaria.*

3 *Primo quidem sufficienter promulgata esse debet, nisi n. sufficienter promulgata fuerit, sicut nec vim legisita neque obligandi virtutem hēt, c. cognoscentes, & ibi gl. in ver. ante prohibitionem de cõst. & ibi Pan. n. 6. & c. 1. & ibi gl. in verb. publicè promulgauerit, & Pan. ibi. n. 10. de postul. præl. & c. in istis. §. leges d. 4. & Iustinianus in l. leges sacratissimæ. C. de leg. & const. ait: Leges sacratissimæ quæ constringunt hominum vitas intelligi ab hominibus debent, & latius docent S. Tho. 1. 2. q. 90. art. 4. Summissæ in verb. Lex, & Nau. in Man. c. 23. nu. 44. & ratio est euidens, quia cum lex sit regula humanarum operationum, & vim directiuā habeat, regula autem nisi applicetur ad mensurandū, vana est & inutilis: applicatur autem per promulgationē, & cõem notitiæ ideo vt lex obliget, oino requiritur promulgatio. Quæ autem promulgatio sufficiens sit, vt ad subditorum notitiam veniat, & quo in loco promulgari debet, vt obligare dicatur, ex ijs quæ de Legibus in communi, earumque obligatione tradit Doctores, petenda sunt. Ea enim etiam in lege excommunicationem, aut alias censuras ferente vim habent, de qua re alibi dicendum est.*

4 *Secundo, lex recepta esse dēt, alioquin. n. non obligat. ca. 1. & ibi gl. in verb. frangere, & latè Pan. nu. 4. de treug. & pac. vt. n. dicitur c. in istis. §. leg. d. 4. leges instituuntur, cū promulgantur, si mantur aut, cum moribus vtentium approbantur. Quæ de cā Nau. in Man. ca. 27. nu. 149. & 150. docet clericos locatēs bona ecclesie ultra triennium in casibus a iure non permissis, excoicationē Extrau. 1. de reb. eccl. nõ alien. non incurrere, cum quoad hanc penam non sit recepta. ¶ Neq. sufficit vt lex obliget, quod aliqui pauci eā recipiant, aut et multi eam amplectentur, dummodo maior pars huius loci illius, in quo promulgata est, eā non receperit: ad hoc. n. vt obligandi vim habeat, requiritur vt à maiori parte hominum loci recipiatur. arg. cap. 1. de his quæ à maior. par. Capitul. fiunt. Nau. in Man. c. 23. nu. 41. promulgari. n. videtur lex cum conditione, si recipiatur saltem per maiorem partem. Vnde si episcopus legem statuat sub pena excommunicationis latæ sententiæ, ne quis ludat aleis, vestes sericas ferat, aut aliquid aliud simile*

C 3 praci.

præcipiat, quamuis minor pars hoïum loci eam recipiat, in eamq; offendat, in excôicationem tamen non incidet, si ſolum à minori parte, & non èt à maiori lex illa recepta fuerit. Quod èt procedit etiamſi excôicatio feratur pro re lege Diuina prohibita, vt ſi epifcopus excôicationem pro furto, aut adulterio ſtatuere, in quo euentu, contrafaciès peccat quidem; in eius tamen ſtatuti penâ non incidit. arg. c. ſi. de conſtit. lib. 6. ¶ At vero recepta lege à maiori parte, oēs alij ea obligantur, & contrafacientes pœnam legis incurrunr. arg. c. h. de conſuetud. & Dd. ibi, poſt glo. in verb. legilime ſit præſcripta, & latè Pan. nu. 18. Sylu. verb. conſuetudo num. 12. Vgol. de eccl. cenſ. Tab. 1. c. 9. §. 9. num. 4.

7 ¶ Multo que minus obligandi vim hêt lex, quæ licet ſemel recepta, ſit poſtea tamè abrogata, aut ſuſpenſa eſt; tunc. n. contrafacientes illius legis cenſuris & pœnis non obligantur. Suſpenſione namq; & abrogatione lex lata vim ſuâ amittit glo. in c. 1. in verb. ſtatuta, & Panor. ibid. nu. 3. de conſtit. & glo. in c. Nouit, in verb. Quicumq; de iud. vbi id clarè docet de lege abrogata, & ſuſpenſa, pari ratione colligitur. arg. c. ſi. in feſtiuitatibus de ſent. excom. li. 6. & c. Nô eſt vobis, & ibi glo. in verb. donec ibi fuerint. de ſponſal.

8 *Tertio*, requiritur vt feratur in proprios ſubditos, & de re ad legiſlatorem ſpectante, aliàs. n. non obligabit. arg. c. ſi. de conſt. lib. 6. & l. ſi. ff. de iuriſd. om. iud. Et ita licet Papæ conſtitutionibus, & Conciliorum Generaliũ decretis in rebus ad animam pertinentibus, oēs Chriſti fideles obligentur. arg. c. cuncta per mundum. 9. q. 3. & c. ſi. & ibi glo. in verb. adſtringit, & Pan. nu. 1. de conſt. Alj tamen ſibi ſubditos tantum obligare cõiter poſſunt. arg. c. ſi. de cõſtit. lib. 6. & c. ſi. de offic. legati. in antiq. & noſtatiuſ in ſuperioribus docuimus. Quod intelligitur ſiue modo ſubditi ſunt, quando legem illam ferunt, ſiue poſtea futuri ſint. vt latius docet Couar. in c. alma mater. p. 1. §. 10. nu. 2. de ſent. exc. lib. 6. quam primũ. n. ſubditi eorum eſſe incipiũt, eorum legibus aſtringuntur, cum leges non ſolũ tempora præſentia, ſed èt futura reſpiciant, niſi abrogentur. arg. c. ſi. de conſtit. & ibi glo. in verb. futura; quod cõi omnium ſnã poſt gl. in c. A nobis. 1. in verb. nõ niſi ſubditi, de ſent. excom. definitum eſt. Qua de cauſa ſi lex ab Archiepiſcopo Bononiẽſi lata ſit, qua oēs furtum committẽtes excõicet, ſi quis Venetus poſtea Bononiẽſis Archiepiſcopi ſubditus ſit, & furtum illic faciat, excõicationis pœnam incurret. Ideo aut dixi, alios a Papa, ſuos tantum ſubditos cõiter ſtatutis à ſe latis obligare; quia ſi alienus in alicuius territorio delinquat, ratione delicti, eius fori eſſe cenſetur, & ſtatuti pœna conſtringitur, vt notant oēs in c. ſi. de foro comp. & c. 1. de rapt. & glo. in d. c. a nobis. 1. in verb. Non niſi ſubditi, de ſent. exc. & l. ſi. ff. de iuriſd. om. iud. Sicut ex aduerſo ſubditus eius, ſi extra territorij ſnã delinquat, aut in loco exempto eiufdem territorij delictum committat, ſtatuto ſuo non obligatur; cum extra territorium ſuũ, aut in loco exempto territorij iuriſdictionem non hêt, & proinde neminem ibi conſtitutione ſua ligare poterit. c. ſi. de conſt. lib. 6. Pan. in d. c. a nobis, nu. 11. & Fel. nu. 6. Hinc ſequitur quod ſi epifcopus ſtatutum ferat, vt qui furatur, vel aleis ludat, excõmunicatus ſit, ſi ſubditus eius extra territorium ſuum furetur aut aleis ludat, aut èt eadem faciat in loco exempto eiufdem territorij, in excõicationem ab epifcopo latã non incidet. Et conſequenter multo minus non ſubditus eam incurret, ſi in loco exempto eiufdem territorij furetur, aut aleis ludat, cum eo in loco epifcopus iuriſdictionem nullam exercere poſſit.

10 Hoc tamen quod diximus, nimirum ſubditum extra territorium, aut in loco territorij exempto delinquentẽ, epifcopi ſtatuto & pœna non obligari, limitari dêt ſecundum ea, quæ ſuperiori capite dicta ſunt. Quãdo. n. delictum inceptum eſt in territorio & iuriſdictione legem ferentis, quamuis in alieno deinceps conſummetur, puniri poſteſt lege ſtatuẽtis. Vnde ſi epifcopi ſtatuto cautũ ſit, ve qui in ſuis eccleſijs intra duos meſes non reſederit, excõicatus ſit; clericus vltra conſtitutum tempus in alieno territorio abſens, excõicationem incurret. Quia licet contumacia in alieno territorio conſummata ſit, quia tamen in diœceſi legiſlatoris inchoata fuit, excõicatus erit. arg. c. propoſuiſti de foro compet. vbi enim quis aliquid facere debet, & il-

lud non facit, illud ibi non facere aliciter, vbi id facere debebat. Angelica in verb. excomm. 1. num. 10. ſcribit, citans ad hoc l. qui non facit. ff. de reg. iur.

- 11 *Hac* præcipuè obſeruanda ſunt in lege, vt ſententiam excõicationis, aut alias cenſuras validè ferat; Nunc ſuper eſt vt nonnullas differentias inter excommunicationem à iure, & ab homine latam annotemus. Quarum prima eſſe poſteſt quoad poteſtatem duraturam, quia excõicatio lata per viam * legis & ſtatuti, durat èt in tempus ſucceſſoris, vt habetur c. ſi. & ibi glo. in verb. ſtatuta, & Pan. nu. 2. & 9. de offic. legati. excõicatio vero per viam ſententiæ, & ſic ab homine lata, quæ nondum iniecit vinculum, non durat in tempus ſucceſſoris. arg. c. A nobis. 1. & ibi glo. in verb. nõ niſi ſubditi, & Pan. n. 12. de ſent. exc. Rõ eſt, quia cum lex ſit quædam vitæ norma & magiſtra, qua hominũ vita dirigitur. arg. l. 1. & 2. ff. de leg. ea perpetua eſſe ſolet, ſemperq; durat niſi reuocetur vt c. ſi. de offi. leg. habetur, vbi dicitur quod ſtatuta, quæ faciunt legati in prouincia ſibi conceſſa perpetuo ſeruanda ſunt, licet ipſe eandem poſtmodũ ſine egreſſi. Id quod non ſolum in legato a latere, ſed èt in legato nato, ſiue legato ratione perſone, procedit, vt ait Panor. ibi. nu. 2. cum iſtorũ quilibet ordinariam iuriſdictionẽ habeat. c. 2. de offi. leg. lib. 6. Vnde à fortiori ſtatuta edita ab epifcopo poſt obitũ ipſius durant, cum ipſe habeat iuriſdictionem perpetuam, & idem de alijs prælatiſ inferioribus in cauſis, in quibus ſtatuiere poſſunt; dicendum eſt. Si ergo lex aliquid ſtatuit ſub pœna excõicationis, qui cõtrafaciũt ſunt excõicati, vt notat glo. in c. ſi. ver. ſtatuta de offi. leg. ſiue legiſlator mortuus ſit, ſiue alia rõne iuriſdictione ſua priuetur, & idẽ docet Pan. in c. A nobis. 1. n. 12. de ſent. exc. vbi èt docet, Capitulum ſede vacante faciẽs ſtatutũ, durare èt creato epifcopo, niſi expreſſè per epifcopum reuocetur. citans Fed. de Senis cõſ. 16. In ſnã vero ab homine lata res aliter ſe habet, com. n. ſnã hominis præſentem ſtatutum ſolum reſpiciat, ſi tulerit ſnã excõicationis ſub conditione. ſ. contra aliquos qui furtum fecerint, tunc quidem ſi quis eo viuẽte furtum fecerit, excõicatus eſt, ſecus tamẽ ſi poſt eius mortem idem furtum commiſiſſet, cũ eius morte ſententia ipſa tollatur, niſi a ſucceſſore cõfirmetur. arg. l. ſi. ff. de pœn. & l. 1. Cod. de poſtult. & cap. vnic. de maior. & obed. & c. paſtoralis. §. 1. de offic. ord. & latius docet Pan. in c. ſi. nu. 9. de offic. leg. & c. A nobis. 1. nu. 12. de ſent. exc. quem ſequitur Vgol. de cenſ. eccl. Tab. 1. c. 9. §. 4.
- 12 *Secunda eſt*, Quia excõicatio lata per ſtatutum non præcedente inuentione, tenet, & ſic non eſt neceſſaria monitio, ipſa. n. lex ſtatim ac promulgata eſt ſemper loquitur, ſemperq; ſubditos admõnet, nec crimen prohibitum committant, aut rem lege vetitã agant; ideoq; alia ſpecialis monitio neceſſaria non eſt. arg. c. A nobis, de ſent. exc. & c. reprehẽſibilis, de appel. Pan. in c. 1. nu. 2. de rapt. & cit. c. 2. de conſt. lib. 6. Felin. in c. prætere a nu. 2. ver. 2. not. de ſponſ. & in c. Nuper. nu. 8. ver. In ea. de ſent. exc. Couar. in c. alma mater. §. 9. nu. 5. de ſent. exc. lib. 6. Vgol. de cenſ. eccl. Tab. 1. c. 18. nu. 2. ¶ In ſententia vero hominis requiritur monitio, aliàs punitur, vt c. Sacro. de ſent. exc. & ibi Panorm. num. 9. & c. Romana. de ſent. excom. li. 6. & c. conſtitutionem. eod. tit. & lib. & ibi glo. tenet excommunicatione hominis ſine monitione præmiſſa facta. ſic glo. in capit. reprehẽſibilis in verb. proferant, & ibi Panorm. num. 13. de

ADDITIO.

* Adde, Excõicatio iuxta communem dicitur a iure, quando continet formam legis, ſtatuti, vel conſtitutionis, vel ſi fertur abſq; huiusmodi forma, ſed cum cauſæ cognitione, ſiue abſq; proceſſu, ſed ob cauſam euidenter iuſtam, quæ ſemper militet, vel ſit ſecundum Concilia. & Canones, in talibus. n. non eſt opus forma, & figura iudicij: & tales ſnã continentes cenſurã dicuntur perpetuò durare, & eſſe a iure, quamuis in ſe nõ contineant, niſi æquipollenter forma iuris. Dicitur autem ab homine, & cum illo ſpirare, quando eſt pro offeſſa præterita, vel futura pro tempore determinato, poſt alios notat Philiar. p. 1. lib. 3. cap. 8.

do appellat, & in c. A nobis, 1. num. 9. de sentent. excomm. ubi quamvis glossa quatuor casus enumeret, in quibus sententia hominis non tenet, non præmissa monitione; Panor. tamen in d.c. reprehensibilis, num. 13. & in d.c. A nobis, 1. num. 9. & Vgo. ubi supra, num. 4. docent, vnum tantum casum esse exceptum in c. statumimus, de sentent. excomm. lib. 6. ubi Innoc. IV. statuit, quod excommunicatio lata in participantibus cum excommunicato monitione non præmissa, non teneat, qui sanè textus optime probat sententiam tenere in alijs casibus, arguendo per locum a speciali; vnde in hoc casu requiritur monitio, vt sententia valeat. Ratio autem huius specialitatis a Doctoribus ibi communiter traditur; Quia multoties iudices videntes se turbatos, indiscrète, & iniuste excommunicabāt maiori excommunicatione participantibus, licet de participatione non plene constaret; ideo ad refrenandum istud, ordinatum fuit, quod in hoc casu monitio, non solum esset de iustitia excommunicationis, sed etiam de substantia, ne ita facile homines illaqueentur. Quamvis vt rectè notant Ioan. Andr. ibi, & Panor. in locis cit. necnon Steph. Costa. repet. in d.c. statumimus, num. 9. de sentent. excomm. lib. 6. casus eius ca. statumimus restringi debet solum ad participantes cum excommunicatis a se; ita vt si episcopus excommunicare vellet participantibus cum excommunicatis a se, sine monitione, excommunicatio nulla esset: id quod colligunt ex textu d. c. statumimus, in illo verbo *cum excommunicatis ab eo*. quasi vellet aliud esse, si episcopus excommunicare vellet participantibus cum excommunicatis ab alijs, quam a se, sine monitione, tunc enim teneret excommunicatio. Vnde si excommunicaret participantibus cum excommunicatis ab Archidiacono, vel ab alio episcopo, sine monitione, excommunicatio illa, licet iniusta esset, non tamen nulla censenda erit. Ratio est, quia iudices magis incensi sunt quando auctoritas eorum propria contemnitur, quam quando contemnitur auctoritas aliorum.

16 *Tertia est*, Quia sicut valet statutum sine scriptura, ita valet sententia lata per tale statutum, vt notat Ioan. Andr. in reg. Nemo potest, de reg. iur. lib. 6. in Mercurial. & sequitur Panor. in rubr. de constitut. num. 3. & cap. 1. num. 9. de postul. præl. ubi ait esse communem opinionem, eamque confirmat ex cap. 1. de renunc. lib. 6. ubi Bonifac. VIII. redigit in scriptis constitutionem Celestini V. ne traderetur obliuioni, ergo valebat prius constitutio, antequam redigeretur in scriptis. Vnde Scriptura ibi postea interuenit non ad validitatem legis, sed vt conservaretur eius memoria, & Ioan. Sylu. tract. de benef. par. 3. q. 22. At vero in sententia hominis requiritur Scriptura, vt habetur cap. 1. de sentent. excomm. lib. 6. ubi requiritur, vt iudex sententiam ferat in scriptis, & contrafaciens per mensem ab ingressu in ecclesiam, & officijs diuinis est suspensus, id quod latius docent gloss. in cap. 1. in verb. in scriptis, de censib. lib. 6. & in Steph. Costa. in dict. capitul. 1. numero 10. de sententia, excommunicat. lib. 6. & Vgol. in de cens. eccles. Tab. 1. cap. 14. §. 6. num. 2. Nau. in Man. cap. 27. num. 8. ubi notat prædictam penam suspensionis non afficere episcopos, quia non fit eorum particularis mentio, quod tamen necessarium est, vt ipsi penam suspensionis incurrant c. Quia periculosum, de sentent. excomm. lib. 6.

17 *Quarta est*, Quia statutum fieri potest sine causæ cognitione maxime contentiosa. Hinc est, quod statutum fieri poterit die feriata, & valebit, secus est in sententia excommunicationis, quia non debet ferri die feriata, cum enim ferri non debeat nisi cognita causa c. Sacro, de sentent. excomm. & c. Nemo, 2. quaest. 1. feriata vero die causæ cognosci nequeant, cap. si. de fer. vtique nec excommunicatio regulariter ab homine ferri debet. Sic latius tradunt Gemina. in c. Romana, §. caueant, num. 4. vers. 11. Anchar. eod. vers. de sentent. excomm. lib. 6. Feder. de sentent. consil. 11. num. 3. vers. Quare ergo episcopus, Marian. Socin. in c. perpendimus, num. 73. vers. vltima differentia, de sentent. excomm. & num. 74. vers. sententia vero hominis, eod. tit. & libr. Steph. Costa. repet. in c. Romana, num. 15. de sentent. excomm. lib. 6. Vgol. de eccles. cens. Tab. 1. cap. 27. §. 2. Quamvis autem sententia excommunicationis diebus feriatis ferri non debet, lata tamen valebit. Sicut enim sententia excommu-

nicationis quamvis ferri non debeat nisi causa cognita, & monitione præmissa, sine his tamen lata valet, c. Sacro, de sentent. excomm. ita in diebus feriatis excommunicatio lata valebit. Quæ enim causæ cognitionem necessario non requirunt, his diebus gesta valent, vt probatur in l. actus, & ibi DD. C. de fer.

18 *Quinta est*, Quod statutum, quia extra territorium non ligat, consequenter neque excommunicatio lata per viam statuti subditum extra territorium delinquentem obligabit, vt animarum, §. statuto, & ibi gloss. in verb. vt animarum, de constitut. lib. 6. cap. cum episcopus, de offic. ordin. cum ibi iurisdictionem index non habeat. At vero excommunicatio specialiter lata per viam sententiæ a iudice domicilij in subditum, etiam extra territorium existentem subditum obligabit, arg. cap. postulasti, de foro compet. & ca. Romana, §. contrahentes, de foro compet. lib. 6. & facit c. Romana, de sentent. excomm. lib. 6. & ibi Gemina. in §. caueant, num. 4. vers. Decima, & Anchar. num. 6. vers. Decimo, & Steph. Costa. num. 16. Panor. in cap. fin. numero 40. & 41. ubi ait esse comunem opinionem, & citat. Io. de Lign. in d. cap. fin. & Feder. de Sen. consil. 16. & ca. ex tua, de cler. non resid. & c. cum sit Romana, in fin. de appell. & tenet Ioan. Andr. in reg. cum sit, de reg. iur. lib. 6. in Mercurial. ratio est ex Panor. ubi supra num. 42. quia non deficit potestas in excommunicante cum sit vbilibet subiectus. Immo addit, quod si in initio causæ esset subiectus, & postea desisset esse subiectus nihilominus per sententiam hominis excommunicari possit etiam extra territorium absens, vt notatur in c. proposuisti, de foro compet. & multo magis quando re manet semper subditus. Cur autem statutum extra territorium non obliget, sententia vero sic, est ratio. Quia statutum fertur, vt territorium rite gubernari possit, & a malis defendi, atque vt qui in territorio sunt quæ inibi cauere, quæue facere debeant, non ignorent, arg. l. 2. & l. legis virtus, de constit. vnde DD. statutum territorij legem esse dicunt, ideoque extra territorium non operatur, nec subditum ligat. At vero cum sententia excommunicationis ab homine præcipue feratur, vt persona contumacia exerceatur, vbi cumque subditus contumax, & rebelis sit, excommunicationis sententia iuste puniri poterit, vt latius DD. ubi supra tradunt, quos sequitur Vgol. de eccles. cens. Tab. 1. c. 9. §. 3. num. 4.

19 *Sexta est*, Quod excommunicatio per viam statuti fieri potest pro futuris delictis, hoc modo. Statuimus, vt nullus hoc faciat, & qui fecerit, sit ipso facto excommunicatus. Qui clericum percusserit sit excommunicatus, & facit c. si quis suadente diabolo, 17. q. 4. & c. eos qui, de sentent. excomm. lib. 6. ubi excommunicatio fertur contra eos, qui clericum percusserint, & absolutus propter mortis periculum, aut aliud impedimentum ab eo, a quo alias absolui non poterat, si cessante impedimento se non representat cum commode possit, ei a quo alias absolui debebat, recidit in eandem sententiam, & idem in multis alijs constat, in quibus excommunicatio, & aliæ censuræ pro futuris culpis per legem late valent; At vero ab homine excommunicatio pro futuris culpis, aut pro futura contumacia ferri non debet c. Romana, §. caueant, & ibi gloss. in verb. futuris, de sentent. excomm. lib. 6. Couar. in c. Alma mater, par. 1. §. 10. num. 1. Steph. Costa. repet. in d. c. Romana, num. 10. & 11. Vgol. de eccles. cens. Tab. 1. c. 9. §. 5. num. 1. 2. & 3. Et est ratio diff-

21 ferentiæ in promptu: Nam de natura statuti, & legis est, prouidere circa futura c. cognoscentes, & ibi gloss. in verb. futuris, & c. fin. & ibi gloss. in verb. futura, de constit. & l. leges, C. de legib. Panor. in c. licet, num. 9. de elect. De natura vero sententiæ hominis est, vt prouideatur circa presentia, vel præterita, l. 1. ff. de vsu. Iudex enim de sibi probatis sententiam ferre debet, arg. l. illicitas, §. veritas, ff. de offic. præsid. de futuris autem id non potest, argum. l. 1. §. 1. ff. de vsur. ubi dicitur, iudicem non posse condemnare ad vsuras futuri temporis, & latius docent gloss. in cap. in nostra, in verb. de cætero, & ibi Panor. num. 5. de sepult. Hæc tamen differentia non ita absolute vera est; Nam in c. A nobis, 1. de sentent. excomm. Clemens III. pro certo habet excommunicationem generalem ab homine in hunc modum ferri posse. Quisquis rurtum fecerit, excommunicatus sit de qua re in

re in ſequentibus, nunc ſatis fit breuiter hanc differentiam inter excommunicationem a ſtatu, & ab homine latam ex gloſ. & aliis citatis authoribus annotaſſe. Addimus tamen, quod licet ita ab homine ferri non debeat; lata tamen valebit, ſicut ſine monitione valida cenſetur.

22 *Septima eſt.* Quod excommunicatione generaliter lata pro futuris culpis a iure contra delinquentes non ſolum obligat eos, qui ſtatuti lati tempore reſpectu domicili ſubditi ſunt, & exteros non ſubditos intra territorium delinquentes, (nam ratione delicti quis forum fortitur, c. ſin. de fori comp. & DD. in c. 1. de capt. Barr. & alii in l. 1. C. de Summa Trin. & l. ſin. ff. de iurid. om. iud.) verum etiam eos qui futuris temporibus dum lex ipſa vim habuerit, eidem prouincia, & legi ſubditi fuerint; cum lex (vt diximus,) futura conſideret, glo. in c. A nobis. 1. in ver. non niſi ſubditi, & ibi Panorm. num. 7. & l. Atriani, C. de hære. At vero ſententia generalis lata ab homine, eos ſolum ligat, qui tempore ſententiæ ſub iudicis eam proferentis iuriſdictione continentur, eique ſubditi ſunt non autem eos, qui futuri erunt ſubditi: quia ſententia hominis poſſimum præſentia tractat, & ad tempus quo prouinciatur referenda eſt, ex Panor. & Innoc. in d. c. A nobis. 1. qui etiam addunt hac ſententia generali non ligari non ſubditos delinquentes intra territorium eam proferentis. Hinc fit, vt ſi episcopus generali edicto excommunicet omnes, qui in ſua diœceſi in futurum commiferint homicidium, vel qui ſcientes talem ſcripturam non manifeſtauerint; nõ niſi ſubditos eius tunc temporis exiſtentes obligabit: Quare ſi quis poſtea fiat ſubditus ratione delicti, aut etiam incola fiat ratione perſonæ, & domicili, & homicidium committat, excommunicationem non incurret, quia ſententia ſumit vires tantum incontinenti argum. l. uſusfructus, ff. de ſtip. ſeru. Panorm. in d. c. A nobis. 1. de ſent. excomm. num. 7. Couar. in c. alma mater, 1. p. §. 10. num. 2. Sylueſt. verb. excommunicatio, 2. num. 10. Tabiena, verb. excomm. 2. verſ. 10. dicendum, circa medium, hanc etiam Panorm. ſententiam tenere videtur, & expreſſe in verb. excomm. 4. verſ. Primo queritur, in fine, Vgol. de cenſ. eccl. Tab. 1. capitul. 9. §. 5. nu. 1. Henriquez libr. 13. de excommunicat. capitulo, 26. §. 2. in fine.

23 *Octaua,* eſſe poteſt ea, quam tradit glo. in cap. Romana in verb. ſententiæ, de ſent. excomm. lib. 6. Quod excommunicatione lata per Canonem, & ſtatutum archiepiſcopi in Cõcilio Prouinciali, non ſolum ligat ſubditos proprios ipſius Archiepiſcopi ratione diœceſis, quam a Suffraganeis habet diſtincta; ſed etiam ſubditos totius prouinciæ, & Suffraganeorum; arg. c. vlt. diſt. 18. & cap. Graue. de præb. & c. ſicut olim, de accuſat. At vero excommunicatione, aut alia ſententia lata ab Archiepiſcopo puta, qui unquam furum fecerit, ſi excommunicatus, eoſ tantum ligat, qui eidem Archiepiſcopo cauſa & iure diſtinctæ diœceſis ſunt ſubiectioni: Ratio eſt: quia ſicut in ſpecie non poteſt ſententia ſua Suffraganei ſui ſubditum ligare, ſic neque etiã in genere, immo multo minus, argum. c. paſtoralis, de reſcript. Cou. in c. alma mater, 1. p. §. 10. num. 1. de ſent. excomm. lib. 6.

24 *Nona eſt,* quoad poteſtatem abſoluendi. Nam ſi excommunicatione lata ſit per viam ſtatuti, & legis, poterit episcopus abſoluere a tali ſententiã, quamuis tale ſtatutum ſit cõditum ab Archiepiſcopo, vel alio: immo etiam ſi ſtatutum tale confirmatum ſit a Papa, non reſeruata abſolutione, vt habetur in c. Nuper. de ſentent. excomm. & Panorm. ibi, num. 6. & clarius in cap. graue, num. 13. de præben. gloſ. in c. ſciant cuncti, in verbo ſententiã, de elect. lib. 6. & in c. vn. in verb. iuris, de maior. & obed. lib. 6. Felin. in c. paſtoralis, §. prætereã, de offic. ordin. Feder. conſil. 16. & eſt communis Theologorum, S. Tho. in addit. 3. par. q. 24. art. 1. Bon. 4. d. 18. in vlt. par. quaſt. 6. num. 84. Richard. 4. diſt. 18. art. 9. q. 3. ſatiſfaues, licet loquatur tantum de abſolutione ab excommunicatione minori, Dur. expreſſe in 4. d. 18. q. 4. n. 7. & 8. Gabr. 4. d. 18. quaſt. 3. art. 3. dub. 6. Marr. Ledem. 2. 4. q. 26. art. 1. conclu. 3. Sotus, 4. d. 22. quaſt. 2. art. 3. conclu. 3. Henriquez libr. 13. c. 28. §. 5. ex Canonibus præter citatos, id docent Steph. Coſta, repet. in c. Romana, num. 11. de ſent. excomm. lib. 6. S. Anton. 3. par. tit. 14. cap. 77. Angelica, ver. abſolutio. 1. nume. 2. Piſanel. verb. Abſolutio, 1. in princip.

Tab. ver. Abſolutio, 2. num. 1. in fine; Nau. in Man. c. 17. n. 39. Couar. in c. alma mater, 1. par. §. 12. num. 4. vbi alios citat, & id probat, quia episcopus cõ abſolue poteſt ab excommunicatione lata a Papa, vt habetur d. c. Nuper, a fortiori etiam poterit, eſi inferioris alicuius cõſtitutione lata fuerit, etiam ſi ea cõſtitutio per Romanum Pontificem fuerit confirmata, cum Papæ confirmatio, iuriſdictionem ordinariam non tollat arg. c. 1. & 2. de conſi. viil. vel inut. 25 At vero a ſententiã excommunicationis lata ab homine, abſoluit is, qui eã tulit, vel eius ſuperior, vbi ſuperioris, ac iudicis partes exercere poteſt, non alius, niſi ex eius commiſſione, & ita a ſententiã lata per archiepiſcopum, non abſoluet episcopus, qui eã tulit, vel etiam Archiepiſcopus in caſibus, quibus iuriſdictionem propriam exercere valet inter ſubditos Suffraganeorum; aut denique ipſe Papa, argum. c. per tuas, & c. Sacro. de ſentent. excomm. & c. venerabilibus, eod. tit. lib. 6. & DD. ibi S. Tho. & alii vbi ſupra, de qua re latius ſuis in locis dicemus. Poſſentis alia differentia addi, ſed quia vel falſæ ſunt, vel ad has reduci vtique queunt, breuitatis ergo prætermittimus.

De Subiecto excommunicationis ſeu quis excommunicari poſſit. Cap. VIII.

S Y M M A R I V M.

- 1 Homo ſingularis ſolum excommunicari poteſt, & quare hoc.
- 2 Pueri, furioſi, & doli incapaces excommunicari non poſſunt.
- 3 Amens, ſeu furioſus ob delictum ante amentiam commiſiſſum, non autem poſtea excommunicari poteſt.
- 4 Impuberes doli capaces a iudice ob contumaciam excommunicari non poſſunt.
- 5 Impubes quis dicendus ſit.
- 6 Non baptizatus excommunicationem iuris, aut hominis non incurrit.
- 7 Exempti priuilegio Papæ, a iuriſdictione ordinarij, excommunicari ab episcopo non poſſunt.
- 8 Mortuus excommunicari non poteſt, & quare.
- 9 Vgolinus mortuum excommunicari poſſe affirmans ab aithore reprobatur.
- 10 Mortuus excommunicari poſſe, quo ſenſu aliqui authores docuerint.
- 11 Excommunicatus ſub cõditione, niſi infra certum tempus aliquid faciat, ſi intra tempus illud præfixum reoritur excommunicationis ſententiã non incurrit.
- 12 Mandans percuti clericum, ſi poſt mortem mandantis, is cui hoc mandatum erat, clericum percuſerit, non excommunicatur.
- 13 Mortuus nec excommunicari, nec excommunicare proprie valet.
- 14 Sententiã ſub cõditione lata, vt valeat, que requirantur.
- 15 Vniuerſitas, Collegium, Capitulum collectiue ſumptum, excommunicari non poteſt.
- 16 Vniuerſitatem, ſeu Collegium excommunicari non poſſe, quanam ratio ſit, latè explicatur.
- 17 Excommunicatio in Collegium, ſeu vniuerſitatem lata, an valeat, Doctorum ſententiã.
- 18 Excommunicatio in vniuerſitatem a Summo Pontifice, vel ab Episcopo lata, quando valida cenſeri debeat, authoris opinio.
- 19 Senſus c. ſignificauit, de except. in quo dicitur Capitulum quoddam excommunicatum fuiſſe, exponitur.
- 20 Capitulum, ſeu vniuerſitas interdici poteſt, non autem excommunicari; & que huius ratio ſit.
- 21 Capitulum excommunicare poteſt, non excommunicari, & quamobrem.